

Hovedtall for utdanning

Mona Raabe, Statistisk sentralbyrå (SSB)

Innledning

Dette kapitlet skal gi en oversikt over hovedtall for utdanningsområdet. Mens de andre kapitlene i denne publikasjonen vil inneholde forskningsresultater og analyser med ulike temaer, vil en her finne fakta i form av tall og tekst. For å få et så fullstendig bilde av utdanningsområdet som mulig, må hele publikasjonen sees i sammenheng. Kapitlet skal dekke temaer som ellers er lite berørt i de andre kapitlene, men noe overlapping er både ønskelig og uunngåelig. Innholdet skal vise de ferskeste nøkkeltallene for hovedområdene innenfor utdanningsstatistikken. Der det er hensiktsmessig og mulig, vil det i tillegg fokuseres på utviklingen ved hjelp av tidsserier. På noen områder er det lagt vekt på å få frem regionale forskjeller.

Kapitlet er bygd opp etter emnene "Ressurser", "Omfang" og "Resultater", der en under hver hovedoverskrift ser på ulike utdanningsområder.

Under hovedoverskriften "Ressurser" tar kapitlet for seg offentlige utgifter til utdanning og kommunenes/fylkeskommunenes utgifter til grunnskoleopplæring og videregående opplæring. Basis er det sentrale statsregnskapet og de enkelte kommune- og fylkeskommuneregnskape-

ne. Informasjon om kommunal og fylkeskommunal virksomhet er hentet fra KOSTRA (KOMMUNE-STAT-RAPPORTERING) som er et nasjonalt informasjonssystem. Her er et stort tallmateriale som omfatter det meste av virksomheten i kommunene og fylkeskommunene, herunder økonomi, skoler, helse, kultur, miljø, sosiale tjenester, boliger, tekniske tjenester og samferdsel. Tallene belyser prioriteringer, dekningsgrader og produktivitet ved hjelp av et stort antall nøkkeltall. Tallet på kommuner og fylkeskommuner som rapporterer ble skrittvis økt frem til rapporteringsåret 2001, som var det første året der alle var med i KOSTRA. Det er derfor ikke mulig å lage gode sammenlignbare tidsserier på dette området. Derfor er det bare tatt med 2002-tall.

Regnskapstallene for universitets- og høyskolesektoren er hentet fra Database for statistikk om høgre utdanning (DBH). DBH er et oppdragsprosjekt som Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) utfører på vegne av Universitets- og høyskoleavdelingen i Utdannings- og forskningsdepartementet (UFD). DBH inneholder data om organisasjon, studietilbud, studenter, ansatte, økonomi og areal fra alle universiteter, vitenskapelige høyskoler, statlige høyskoler og kunsthøyskoler i Norge, samt studentdata fra private høyskoler.

Under "Ressurser" er også lærerstatistikk tatt med. Det blir gitt en oversikt over elever per lærerårsverk i grunnskolen, videregående opplæring og studenter per undervisnings-, forsknings- og formidlingsstilling i høyere utdanning. I tillegg tar kapitlet for seg kjønns- og aldersfordeling blant lærere. Årsverk i undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger i universitets- og høyskolesektoren er basert på data fra DBH. Ellers bygger lærerstatistikken på tall fra Statens sentrale tjenestemannsregister (SST) og Sentralt tjenestemannsregister for skoleverket (STS). STS legger grunnlaget for ulike lønns- og personalstatistiske oppgaver som blir benyttet i forhandlinger om lønns- og arbeidsvilkår for tjenestemennene, i lønns- og kostnadsanalyser, personalplanlegging, budsjettarbeid, lokale potter og så videre. Opplysninger om lærere som ikke rapporterer til disse registrene, er ikke med i statistikken.

Statistikken under overskriften "Omfang" omfatter antall elever i grunnskolen, videregående opplæring og studenter i høyere utdanning og er basert på SSBs individstatistikk. Data om barn i grunnskolen er hentet fra Grunnskolens informasjonssystem (GSI). GSI administreres av Waade Information System (WIS) på oppdrag fra UFD og SSB. Innenfor videregående opplæring henter SSB de største datamengdene fra administrative systemer i fylkene (VIGO). Innenfor høyere utdanning er utdanningsinstitusjonenes administrative systemer de mest sentrale datakildene. Kilde for forskerutdanninger er Norsk institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU) og for utenlandsstudenter Statens lånekasse for utdanning.

Avsnittet om "Resultater" tar utgangspunkt i elever og lærlinger som har bestått eksamen/fagprøve i videregående

opplæring. For høyere utdanning gis en oversikt over fullførte universitets- og høyskoleutdanninger.

Det gis til slutt en oversikt over utdanningsnivået i Norge. Status over befolkningens høyeste utdanning (BHU) bygger på data innhentet ved Folke- og boligtelingen i 1970. Disse opplysningene blir årlig supplert med individfilene over avsluttet utdanning. I tillegg hentes det inn informasjon om utdanninger fullført i utlandet med støtte fra Statens lånekasse for utdanning og SSB sine spesialundersøkelser "Utdanning fullført i utlandet". Data fra Statens lånekasse ble hentet inn i 1992 for årene 1986-1992, og har blitt innhentet årlig siden 1993.

Ressurser

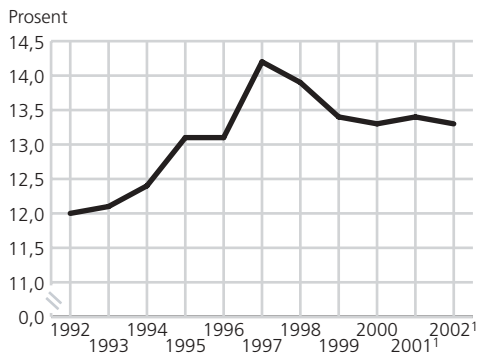
Økonomi

Offentlige utgifter til utdanning

De aller fleste skolene i Norge er offentlige, samtidig som driften av private skoler i stor grad også bygger på offentlige overføringer. Dermed gir utviklingen i offentlige utgifter et godt bilde av samfunnets ressursbruk på utdanning. Offentlig forvaltnings totale utgifter til utdanning omfatter utgifter i statlige, kommunale og fylkeskommunale forvaltningsorganer hvor hovedhensikten eller formålet er utdanning.

Figur 1 viser utviklingen i utgifter til utdanning i prosent av offentlig forvaltnings totale utgifter fra 1992 til 2002 (foreløpige tall 2001 og 2002). I denne tiårsperioden økte andelen til utdanningsformål med 1,3 prosentpoeng av de offentlige utgiftene. I tiden 1992 til 1997 økte denne andelen med 2,2 prosentpoeng. Sterkest økning i denne perioden

Figur 1. Utgifter til utdanning i prosent av offentlig forvaltnings totale utgifter. 1992-2002

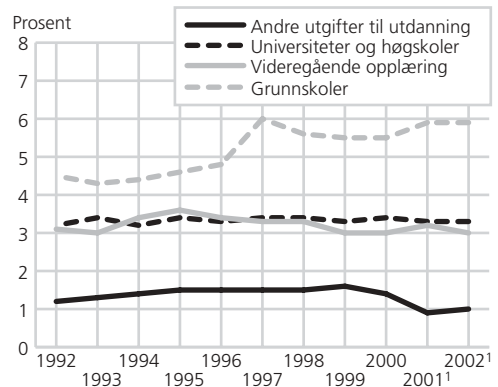

¹ Foreløpig tall.
Kilde: Offentlige finanser i Statistisk sentralbyrå (SSB).

finner en fra 1996 til 1997 med 1,2 prosentpoeng, mens det har vært en nedgang på 0,9 prosentpoeng fra 1997 til 2002. Noe av forklaringen på den sterke økningen i 1997 er innføringen av grunnskole-reformen (Reform 97) og 6-åringenes inntog i skolen i forbindelse med denne. Det er også innenfor grunnskoleområdet at andelen av de totale utgiftene til utdanning har økt mest de siste ti årene (figur 2).

I 2002 utgjorde de samlede offentlige utgiftene til utdanning nær 90 milliarder kroner, det vil si omtrent 13 prosent av offentlig forvaltnings totale utgifter. Av dette gikk 39 milliarder til grunnskolen,

Figur 2. Andelen utgifter til utdanning til de ulike utdanningsområdene i prosent av offentlig forvaltnings totale utgifter. 1992-2002

¹ Foreløpig tall.
Kilde: Offentlige finanser i Statistisk sentralbyrå (SSB).

21 milliarder til videregående opplæring og 23 milliarder til universiteter og høyskoler. Tabell 1 viser utviklingen i løpende priser i perioden 1992-2002.

Styringen av ressurser til grunnopplæringen er blant annet beskrevet i Stortingsmelding nr. 33 (2002-2003) – "Om ressurs-situasjonen i grunnopplæringen m.m." Grunnskolen og videregående opplæring finansieres i hovedsak gjennom den generelle rammefinansieringen av kommunesektoren. Finansierings-systemet gir kommunene og fylkeskommunene frihet til å fastsette det totale

Tabell 1. Offentlig forvaltnings totale utgifter til utdanning. 1992-2002. Millioner kroner

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001 ¹	2002 ¹
Av totaleutgifter til utdanning											
Grunnskoler	18 324	18 270	19 105	20 419	22 614	28 976	29 226	30 180	32 412	37 040	39 484
Videregående opplæring	12 648	12 844	14 955	16 198	15 724	16 072	16 956	16 671	17 844	20 035	20 504
Universiteter og høyskoler	13 204	14 272	13 816	15 360	15 412	16 436	17 691	18 300	19 921	21 139	22 547
Andre utgifter til utdanning	5 112	5 863	6 304	6 789	7 187	7 523	8 372	9 033	8 352	6 291	6 914

¹ Foreløpige tall.
Kilde: Offentlig finanser i Statistisk sentralbyrå (SSB).

ressursnivået til skolen og til å fordele ressurser til ulike formål innenfor skolen. Ressursene i grunnopplæringen bindes imidlertid gjennom lover, forskrifter, læreplaner og avtaleverket.

"Tilstandsrapporten for utdanningssektoren 2002", som er utarbeidet av Lærings-senteret, omtaler også utviklingen i ressursbruk i grunnopplæringen på 1990-tallet. Der ser de på ressursbruk i forhold til kommunenes samlede og frie inntekter. Det gjøres også sammenligninger med ressursbruk i helsesektoren, de totale offentlige utgiftene og bruttonasjonalproduktet (BNP) målt i faste 2001-priser.

Korrigerte brutto driftsutgifter 2002 – grunnskolen

Høye frie inntekter gir mer penger til grunnskolen

Kostnadene per elevplass i vanlig kommunal grunnskole, korrigerte brutto driftsutgifter, var i gjennomsnitt 59 600 kroner i 2002. Korrigerte brutto driftsutgifter per elev viser enhetskostnadene ved kommunens egen tjenesteproduksjon. Utgiftene dekker undervisning, skolelokaler og skyss. Utgiftene til lønn utgjør en stor del av de korrigerte brutto driftsutgiftene. Korrigerte brutto driftsutgifter per elev varierer fra kommune til kommune. Kommunene kan grupperes og sammenlignes etter ulike kriterier.

Tabell 2. Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskolen, per elev, etter kommunenes frie disponible inntekter. 2002. Kroner

Lave frie disponible inntekter	59 179
Middels frie disponible inntekter	57 953
Høye frie disponible inntekter	68 045
Oslo	61 906

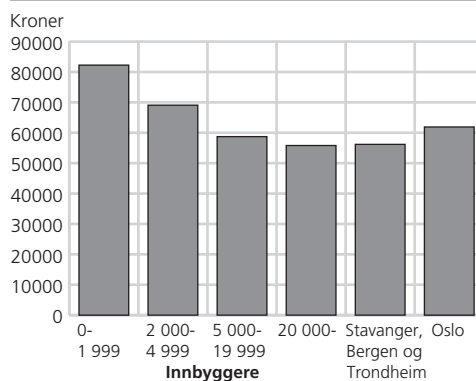
Kilde: KOSTRA.

Frie disponible inntekter er et mål på hvor mye inntekter kommunene har til disposisjon etter at de bundne kostnadene er dekket, og det gir en antydning av kommunenes økonomiske handlefrihet. Tabell 2 viser kommunenes utgifter til grunnskolen per elev i 2002, etter graden av frie disponible inntekter. Kommuner med lave frie inntekter omfatter de 25 prosent av kommunene med lavest frie disponible inntekter per innbygger. Kommuner med høye frie disponible inntekter omfatter de 25 prosent av kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger. De øvrige 50 prosent av kommunene har middels frie disponible inntekter.

I kommuner med høye frie disponible inntekter var driftsutgiftene per elev 68 000 kroner i 2002, mens tilsvarende tall for kommuner med middels og lave frie inntekter var under 60 000 kroner. Høyest gjennomsnittlige driftsutgifter per elev finner vi i de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter, med 96 000 kroner. Her finner vi de største kraftkommunene.

Kommunene kan også grupperes etter innbyggertall. Figur 3 viser at

Figur 3. Korrigerte brutto driftsutgifter per elev, etter innbyggertall. 2002. Kroner

Kilde: KOSTRA.

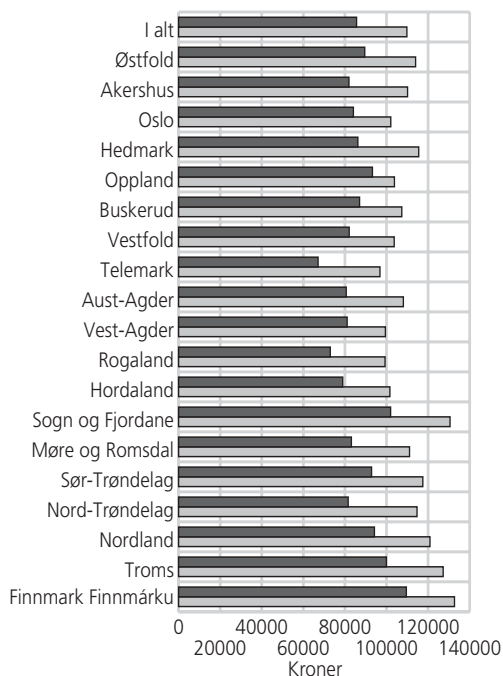
kommunenes utgifter per elev også varierer med kommunestørrelsen. I kommuner med flere enn 20 000 innbyggere, utenom Stavanger, Bergen, Trondheim og Oslo, var korrigerede brutto driftsutgifter per elev i gjennomsnitt 56 000 kroner, 6 prosent lavere enn landsgjennomsnittet. Tilsvarende tall for kommuner med mindre enn 2 000 innbyggere var 82 000 kroner og 38 prosent høyere enn for landet sett under ett. Oslo hadde høyere elevutgifter enn gjennomsnittet i de store kommunene med 62 000 kroner per elev. Forklaringsfaktorer bak de store forskjellene mellom kommunene er blant annet bosettingsmønster, som igjen har konsekvenser for skolestørrelse, klassestørrelse og antall elever per lærerårsverk. Ressursbruk per elev henger også blant annet sammen med andelen fremmedspråklige elever i kommunene.

Ifølge "Tilstandsrapporten for utdanningssektoren 2002" har kommunene så ulike befolkningsmessige og økonomiske forutsetninger at sammenligninger har begrenset verdi. I Stortingsmelding nr. 33 (2002-2003) – "Om ressursituasjonen i grunnskoleopplæringen m.m.", oppsummeres det med at variasjonen i ressursbruk mellom kommunene i hovedsak skyldes kostnadsforhold som kommunesektoren ikke selv kan påvirke og som blir kompensert gjennom inntektssystemet, slik som bosettings- og skolestruktur. Konklusjonen bygger på en rapport fra Allforsk (2002) ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim, utarbeidet på oppdrag av Utdannings- og forskningsdepartementet.

Korrigerede brutto driftsutgifter 2002 – videregående opplæring

Elever i videregående opplæring koster mer. Fylkeskommunene har ansvar for videregående opplæring. De har en høyere ressursinnsats per elev sammenlignet med kommunene, som har ansvar for grunnskoleopplæringen. I 2002 var fylkeskommunenes korrigerede brutto driftsutgifter per elev i gjennomsnitt 96 000 kroner. Korrigerede brutto driftsutgifter per elev viser enhetskostnaden (produktiviteten) ved den aktuelle tjenesten og dekker

Figur 4. Korrigerede brutto driftsutgifter til videregående opplæring per elev, etter fylke. 2002. Kroner

- Korrigerede brutto driftsutgifter¹ til allmenfaglige studieretninger, per elev i allmenfaglige studieretninger.
- Korrigerede brutto driftsutgifter¹ til yrkesfaglige studieretninger, per elev i yrkesfaglige studieretninger.

¹ Korrigerede brutto driftsutgifter til undervisning per elev. I tillegg korrigerede brutto driftsutgifter til skolelokaler, skyss, forvaltning og administrasjon per elev, til undervisning av alle elever per elev og til spesialundervisning per elev.

Kilde: KOSTRA.

driftsutgifter til skolelokaler, skyss, forvaltning og administrasjon, undervisning av alle elever, undervisning på alle studieretninger og spesialundervisning. Utgifter til voksenopplæring og til lærlinger er ikke inkludert.

Kostnadene varierer for de ulike studieretningene. De yrkesfaglige studieretningene er dyrere i drift enn de allmennfaglige studieretningene på grunn av utgifter til utstyr og verktøy. Dessuten er det færre elever per klasse. Figur 4 viser korrigerte driftsutgifter til videregående opplæring per elev i allmennfaglige og yrkesfaglige studieretninger, i alt og fordelt på fylker.

Det er forskjeller mellom fylkeskommunene. Noen av forskjellene kan forklares ut fra blant annet sentralisering, store avstander og klassestørrelse/klasseoppfylling. Hvordan elevene fordeler seg på de ulike studieretningene, virker også inn på de totale utgiftene. Figur 4 viser at Telemark hadde lavest korrigerte brutto driftsutgifter per elev i 2002 med 67 000 og 97 000 kroner per elev på henholdsvis de allmennfaglige og yrkesfaglige studieretningene. Finnmark lå høyest med 110 000 og 133 000 kroner.

I disse tallene er elevtallene omregnet til helårsekvivalenter i fylkeskommunale videregående skoler, basert på variabelen delkursprosent. Det vil si at en regner om antall elever til "årsverk", basert på hvor stor andel av en årshet eller et kurs som de tar opplæring i. Fra og med 2002 er tjenestetallene vektet i forholdet 7/12 for forrige år og 5/12 i inneværende år, per 1. oktober, slik at skoleåret tilsvarer regnskapsåret.

Tjenestetallene i de øvrige indikatorene er antall elever og lærlinger med over

300 undervisningstimer per år, per 1. oktober. Grunnlaget er elever og lærlinger i videregående opplæring under opplæringsloven.

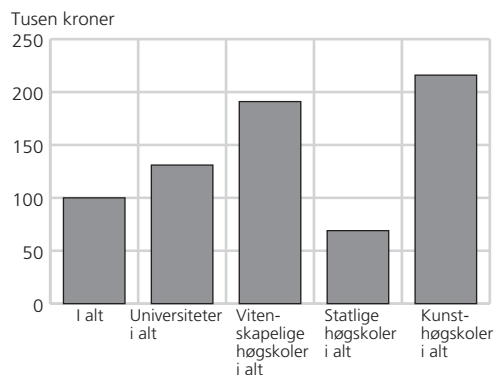
Utgifter per student – høyere utdanning

Kostnadene per student er avhengig av studietilbudet

Figur 5 viser en oversikt over utgifter per student innenfor høyere utdanning i 2002. Høyere utdanning omfatter universitets- og høyskoleutdanning. Både regnskapstallene for universitets- og høyskolesektoren og registrerte studenter er hentet fra DBH og viser institusjonenes totale utgifter uavhengig av finansieringskilde.

Studenttallene fra DBH og SSB vil avvike fra hverandre, noe som skyldes flere forhold. I DBH vil en student som er registrert ved flere læresteder, være telt en gang for hvert lærested, mens i SSBs individstatistikk er en student bare telt én gang. Private utdanningsinstitusjoner er ikke inkludert i DBH-tallene.

Figur 5. Utgifter til universitets- og høyskolesektoren per student, etter institusjonstype. 2002. 1 000 kroner

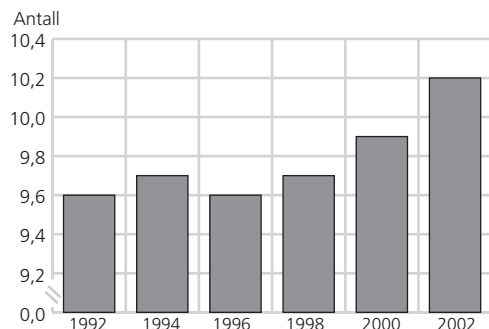
Kilde: Database for statistikk om høgre utdanning (DBH).

I gjennomsnitt kostet en student 100 000 kroner i 2002. Kostnadene per student er lavest ved de statlige høyskolene med 69 000 kroner. Tilsvarende utgiftstall ved universitetene er 131 000 kroner og ved de vitenskapelige høyskolene 191 000 kroner. Kostnadstallene er i stor grad knyttet opp til antall studenter per årsverk ved den enkelte institusjon. Det er gjennomsnittlig mer enn dobbelt så mange studenter per årsverk ved de statlige enn ved de vitenskapelige høyskolene (figur 9).

Det er store forskjeller i utgifter per student ved de ulike institusjonene. Variasjoner i studietilbudet resulterer i forskjellige kostnadstall i og med at visse utdanninger er mer kostnadskrevenne enn andre, både når det gjelder krav til utstyr og studenter per årsverk. Utgifter til forskningsvirksomhet varierer også fra den ene institusjonen til den andre.

Blant de vitenskapelige høyskolene er Norges veterinærhøgskole den institusjonen med høyest kostnader per student med 740 000 kroner. Utgifter per student varierer også ved de statlige høyskolene. Høgskolen i Narvik ligger høyest i kostnader per student med over 100 000 kroner. En grunn er at denne høgskolen tilbyr ingeniør- og sivilingeniørutdanning, som er mer kostnadskrevenne enn lærerkandidat- og høgskolekandidatutdanninger. Analyser av kostnadstallene krever derfor kjennskap til de ulike studietilbudene som den enkelte institusjon tilbyr sine studenter.

Figur 6. Elever per lærerårsverk i grunnskolen¹. 1992-2002

¹ Private skoler er ikke medregnet i tallene.

Kilde: Statens sentrale tjenestemannsregister (SST)/Sentralt tjenestemannsregister for skoleverket (STS) og Grunnskolen informasjons-system (GSI).

Lærerressurser

Elever/studenter per årsverk

Grunnskolen

Elever per årsverk er en indikator for ressursbruk i skolen. Elevdata for grunnskolen er hentet fra GSI. Datakvaliteten for antall årsverk i grunnskolen i GSI er ikke god for årene før Reform 97. For å studere utviklingen over tid benyttes derfor data fra SST og STS. Årsverkegristeringen i SST/STS og GSI er forskjellig, slik at tallene vil avvike fra hverandre. Private skoler er ikke inkludert.

I 2002 var det nesten 59 000 lærerårsverk i den offentlige grunnskolen. Antall årsverk har økt med 11 000 fra 1992 til 2002. På disse årene økte antall elever per årsverk fra 9,6 til 10,2 (figur 6). Antall årsverk i 2002 sammenlignet med 2000, ligger omtrent på samme nivå. Det har imidlertid vært en økning på 0,3 elever per lærerårsverk i dette tidsrommet. En årsak er nok at det ble inngått en avtale med lærerne om en generell økning av leseplikten på 4 prosent (skolepakke 2), som innebærer cirka én uke-time mer per lærerårsverk.

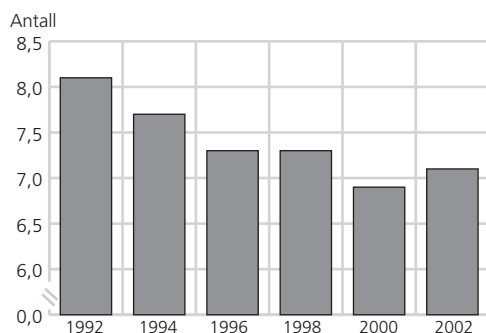
En annen indikator for ressursbruk i skolen er antall lærertimer. Lærertimer er det totale antall timer som lærerne underviser og er summen av minstetimetallet, delingstimer, spesialundervisningstimer, timer til elever med minoritetspråklig bakgrunn, ekstratimer til elever som får opplæring på eller i samisk eller finsk og tilleggstimer. Utvikling i antall lærertimer per elev viser stor grad av stabilitet i perioden 1997 til 2002 (Stortingsmelding nr. 33 (2002-2003) – "Om ressurs situasjonen i grunnsopplæringen m.m.").

Videregående opplæring

Det har vært nedgang i antall lærerårsverk fra 1992 til 2002 innenfor videregående opplæring. I 2002 ble det utført nesten 22 500 årsverk i den videregående skolen. I 1992 var tallet 24 000 årsverk. Private videregående skoler er ikke med i disse tallene. Elevtallet i videregående opplæring har også sunket i disse årene, bortsett fra de siste to årene, da det har vært en økning på 2 500 elever.

Antall elever per lærerårsverk i videregående opplæring var 7,1 i 2002. I 1992

Figur 7. Elever per lærerårsverk i videregående opplæring.¹ 1992-2002

¹ Private skoler er ikke medregnet i tallene.

Kilde: Statens sentrale tjenestemannsregister (SST)/Sentralt tjenestemannsregister for skoleverket (STS) og Grunnskolens informasjonssystem (GSI).

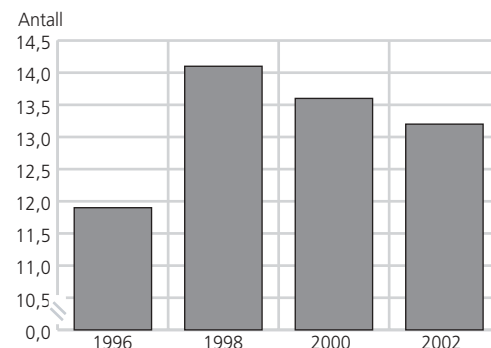
var antallet 8,1 (figur 7). Det har vært nedgang på 15 prosent i antall elever per lærerårsverk fra 1992 til 2000, mens det fra 2000 til 2002 har vært en økning på 3 prosent. Skolepakke 2, der lærerne inngikk en ny arbeidstidsavtale, er en del av årsaken.

Beregningene omfatter lærerårsverk og elever både fra allmennfaglige og yrkesfaglige studieretninger. Det er ikke mulig å skille ut lærerårsverk for de ulike studieretningene. Et betydeligere lavere elevtall per klasse i de yrkesfaglige studieretningene enn på de allmennfaglige studieretningene, bidrar til å trekke ned gjennomsnittstallene for antall elever per årsverk. Det har også vært en tendens de siste årene at flere velger yrkesfag. Dette fører igjen til at det blir opprettet flere yrkesfagklasser og færre klasser for allmennfag.

Høyere utdanning

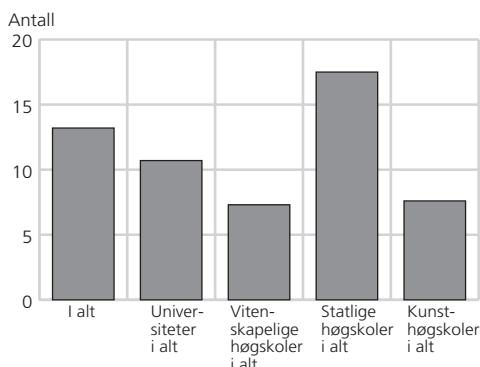
Figur 8 viser antall studenter per årsverk i høyere utdanning, inkludert undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger ved universiteter, vitenskapelige høyskoler og statlige høyskoler. Private

Figur 8. Studenter per årsverk i undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger i høyere utdanning. 1996-2002

Kilde: Database for statistikk om høgre utdanning (DBH).

Figur 9. Studenter per årsverk i undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger, etter institusjonstype¹. 2002

¹ Private institusjoner er ikke inkludert.

Kilde: Database for statistikk om høgre utdanning (DBH).

institusjoner er ikke med i tallene. Antall årsverk i disse stillingene var om lag 13 800 i 2002. Det har vært en økning på over 1 800 årsverk innenfor universitets- og høyskolesektoren fra 1996 til 2002. Dette tilsvarer en økning på 18 prosent. Registrerte studenter per årsverk for hele sektoren steg fra 11,9 til 14,1 fra 1996 til 1998, mens det er registrert en nedgang fra 1998 til 2002 til et forholdstall på 13,2.

Det var flest studenter per årsverk i undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger ved de statlige høyskolene, med 17,5 i 2002. Tilsvarende tall for universitetene og de vitenskapelige høyskolene var henholdsvis 10,7 og 7,3.

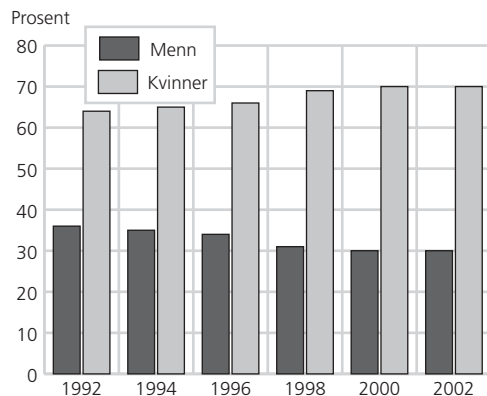
Færrest studenter per årsverk i disse stillingene hadde Norges veterinærhøgskole med 2,3 og Norges musikkhøgskole med 4,7.

Lærere – kjønn og alder

Feminisering av læreryrket?

Det var i alt registrert over 66 000 lærere i grunnskolen og 25 000 lærere i videregående opplæring i 2002.

Figur 10. Kjønnfordeling blant lærere i grunnskolen¹. 1992-2002. Prosent

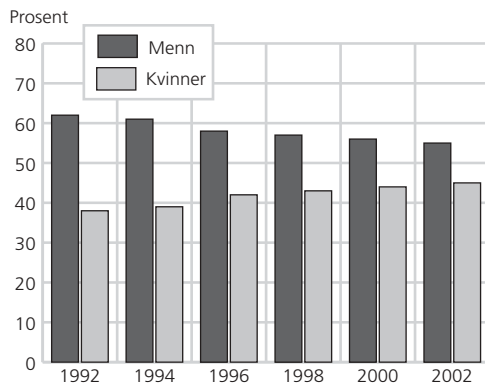

¹ Private skoler er ikke medregnet i tallene.

Kilde: Statens sentrale tjenestemannsregister (SST) og Sentralt tjenestemannsregister for skoleverket (STS).

Sju av ti lærere i grunnskolen var kvinner i 2002. Andelen kvinnelige lærere har steget jevnt på 1990-tallet (figur 10). I 1992 var andelen 64 prosent. Høyeste andel kvinnelige lærere finner vi blant lærerne i aldersgruppene 29 år og yngre og 40-49 år, med henholdsvis 74 og 76 prosent. I aldersgruppen 60 år og eldre er kvinneandelen lavest med 61 prosent.

Figur 11. Kjønnfordeling blant lærere i videregående opplæring¹. 1992-2002. Prosent

¹ Private skoler er ikke medregnet i tallene.

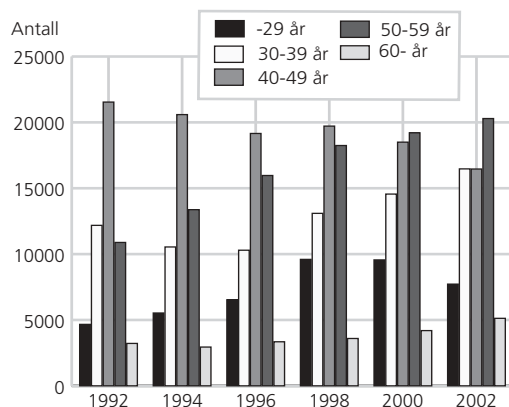
Kilde: Statens sentrale tjenestemannsregister (SST) og Sentralt tjenestemannsregister for skoleverket (STS).

Andelen kvinnelige lærere i videregående opplæring har også økt gradvis på hele 1990-tallet (figur 11), fra 38 prosent i 1992 til 45 prosent i 2002. Selv om kjønnsfordelingen i videregående opplæring er jevnere enn i grunnskolen, er det en klar utvikling i retning av en større andel kvinnelige lærere også i dette skoleslaget. Kvinneandelen i aldersgruppen 29 år og yngre var 61 prosent i 2002 og har økt med 12 prosentpoeng siden 1992. I likhet med grunnskolen har vi den laveste kvinneandelen i aldersgruppen 60 år og eldre. I videregående opplæring var denne andelen bare 33 prosent i 2002.

Behov for rekruttering av lærere

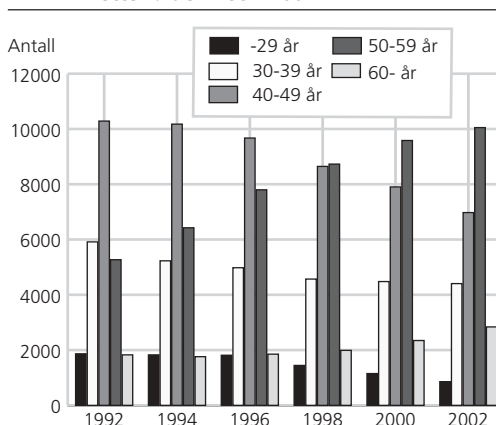
Figur 12 viser aldersfordelingen blant lærere i grunnskolen fra 1992 til 2002. Antall lærere over 50 år har økt. I 2002 var 38 prosent av lærerne i grunnskolen 50 år eller eldre. Ti år tidligere var denne andelen 27 prosent. Den høye gjennomsnittsalderen vil føre til et stort rekrutteringsbehov i årene fremover. Rekrutte-

Figur 12. Lærere i grunnskolen¹, etter alder. 1992-2002

¹ Private skoler er ikke medregnet i tallene.
Kilde: Statens sentrale tjenestemannsregister (SST) og Sentralt tjenestemannsregister for skoleverket (STS).

Figur 13. Lærere i videregående opplæring¹, etter alder. 1992-2002

¹ Private skoler er ikke medregnet i tallene.
Kilde: Statens sentrale tjenestemannsregister (SST) og Sentralt tjenestemannsregister for skoleverket (STS).

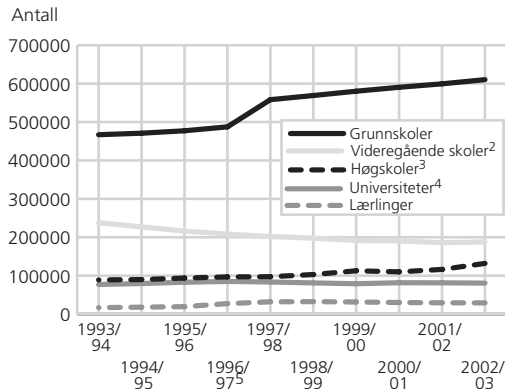
ringsbehovet må også sees i sammenheng med økningen av antall barn i grunnskolealder som vil nå en topp i 2006 (figur 15).

I underkant av 900 lærere i videregående opplæring var under 29 år i 2002 (figur 13). Dette tilsvarte en andel på bare 3 prosent av alle lærerne. Tilsvarende tall i 1992 for denne aldersgruppen var 1 900 lærere og en andel på 7 prosent. I 1992 var 28 prosent av lærerne i den offentlige videregående skolen over 50 år. I 2002 var andelen hele 51 prosent. Fremskrivningstallene for barn i grunnskolealder, og det faktum at de fleste elevene begynner i videregående opplæring, viser at elevtallet i dette skoleslaget også vil øke i årene fremover. Behovet for nye lærere vil bli stort.

Omfang

Elever og studenter

Figur 14 viser en oversikt over utviklingen av antall elever og studenter 1993/94-2002/03. Nedenfor omtales de ulike utdanningsområdene hver for seg.

Figur 14. Elever og studenter. 1993/94-2002/03

¹ Studiene ved universiteter og høgskoler er semesterbaserte. Det er tatt utgangspunkt i tall for høstsemesteret i tellingen av antall studenter.

² Elever ved videregående skoler består av elever under opplæringsloven, elever ved folkehøgskoler, deltakere på arbeidsmarkedskurs og elever i annen videregående utdanning.

³ Antall høgskoler er mye lavere fra 1994/95 på grunn av sammenslåing av tidligere regionale høgskoler, og fordi avdelingene ved NKI og Handelshøgskolen BI ikke regnes som egne skoler.

⁴ Norges fiskerihøgskole er inkludert i Universitetet i Tromsø.

⁵ Frem til 1996 bestod Universitetet i Trondheim av den allmennvitenskapelige høgskolen, det medisinske fakultetet og Norges tekniske høgskole. Alle institusjonene ble 1. januar 1996 slått sammen til en administrativ enhet, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Kilde: Utdanningsstatistikk, elever og studenter, Statistisk sentralbyrå (SSB).

markedskurs og elever i annen videregående utdanning. Senere under dette emnet vises en oversikt over elever og lærlinger i videregående opplæring under opplæringsloven og teknisk fagskole spesielt. Studiene ved universiteter og høgskoler er semesterbaserte. Det er tatt utgangspunkt i tall for høstsemesteret i tellingen av antall studenter.

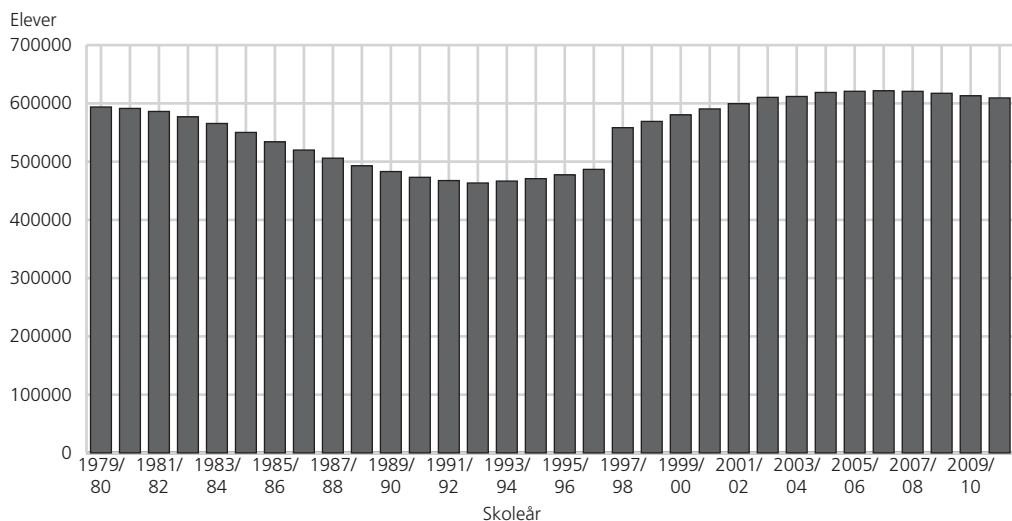
Grunnskolen

Elevtallet i grunnskolen snart på toppnivå

Elevtallet i grunnskolen gikk gradvis ned fra skoleåret 1979/80 til 1992/93, da det igjen begynte å stige. Elevtallet i grunnskolen har økt med mer enn 10 000 elever hvert år fra skoleåret 1997/98, samme året som Reform 97 ble innført og 6-åringene kom inn i skolen (figur 15). Dette året ble det registrert til sammen 560 000 elever i grunnskolen. Høsten 2002 var det 610 000 elever i grunnskolen. Dette er ny elevrekord.

Med grunnskole menes ordinær grunnskole for barn i grunnskolealder

Elever ved videregående skoler består her av elever under opplæringsloven, elever ved folkehøgskoler, deltakere på arbeids-

Figur 15. Elever i grunnskolen, 1979/80-2002/03. Barn i grunnskolealder, 2003/04-2010/11

Kilde: Grunnskolens informasjonssystem (GSI) og befolkningsstatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB).

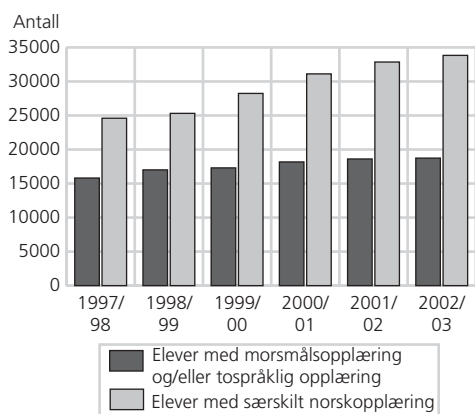
(6-15 år). Dette omfatter elever på 1. til 10. klassetrinn, elever i egne klasser for språklige minoriteter og spesialklasser. I tillegg finnes spesialskoler.

Siden grunnskolen er obligatorisk, er antallet elever i grunnskolen i hovedsak bestemt av størrelsen på årskullene. SSB har utarbeidet fremskrevne tall for elever i grunnskolealder. Befolkningsfremskrivningene anslår at tallet på 6-15-åringer vil nå en topp i 2006 med i alt 620 000 personer. Det knytter seg usikkerhet til tallene, da den fremtidige utviklingen avhenger av fødselsrater og innvandring.

Plikt til morsmålsopplæring

Etter forskrift til opplæringsloven har kommunene plikt til å gi elever med et annet morsmål enn norsk og samisk nødvendig morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring og særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige kunnskaper i norsk til å følge vanlig undervisning.

Figur 16. Elever i grunnskolen med morsmålsopplæring¹ og/eller tospråklig opplæring² og med særskilt norskopplæring³. 1997/98-2002/03

¹ Morsmålsopplæring er opplæring i morsmålet til elever fra språklige minoriteter. ² Tospråklig opplæring er opplæring hvor morsmålet til eleven og norsk blir brukt i opplæringen. ³ Særskilt norskopplæring er tilleggsopplæring i norsk eller opplæring i faget norsk som annetspråk for elever fra språklige minoriteter. Kilde: Grunnskolens informasjonssystem (GSI).

Morsmålsopplæring er opplæring i morsmålet til elever fra språklige minoriteter. Tospråklig opplæring er opplæring hvor morsmålet til eleven og norsk blir benyttet i opplæringen. Særskilt norskopplæring er tilleggsopplæring i norsk eller opplæring i faget norsk som annetspråk for elever fra språklige minoriteter.

Skoleåret 2002/03 fikk nesten 19 000 elever, eller 3 prosent av elevene, morsmålsopplæring og/eller fagopplæring på morsmålet sitt. Seks år tidligere var det 16 000 elever som fikk slik undervisning (figur 16). Siden høsten 1997 har antall elever med morsmålsopplæring og/eller fagopplæring på morsmålet sitt økt med 3 000. Dette tilsvarer en økning på 18 prosent. I samme periode har antall elever med særskilt norskopplæring økt med 38 prosent fra 25 000 elever i 1997/98 til 34 000 elever i 2002/03.

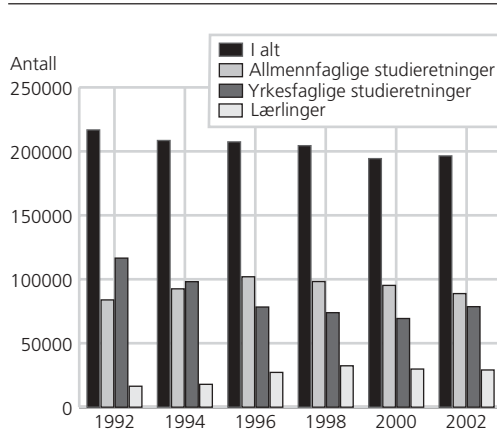
Videregående opplæring

Nye studieretninger i videregående opplæring er populære

Det var til sammen 196 000 elever og lærlinger i videregående opplæring i 2002. Av disse er 89 000 elever på de allmennfaglige studieretningene og 79 000 elever på de yrkesfaglige. Dette omfatter elever under opplæringsloven og elever i teknisk fagskole.

Antall elever på de yrkesfaglige studieretningene har økt de siste to årene, etter at det i flere år har vært nedgang (figur 17). Det var registrert over 9 000 flere elever på disse studieretningene i 2002 enn i 2000. De allmennfaglige studieretningene har fortsatt den største andelen av det totale elevtallet i videregående opplæring, med 53 prosent, men andelen her har sunket med 5 prosentpoeng i samme tidsrom. Studieretningene salg og service

Figur 17. Elever¹ og lærlinger i videregående opplæring, 1992-2002

¹ Elever under opplæringsloven. I tillegg er elever i teknisk fagskole inkludert.

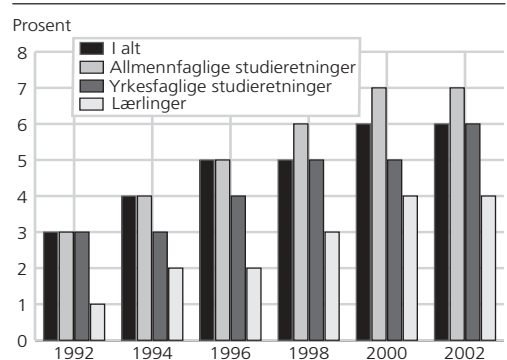
Kilde: Utdanningsstatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB).

og medier og kommunikasjon ble opprettet i 2000, og fra og med skoleåret 2001/02 kunne alle fylkeskommunene tilby grunnkurs i de to nye studieretningene. Disse studieretningene har vist seg å være populære, og i 2002 var det registrert til sammen 7 000 elever og 1 200 lærlinger i disse fagene. Økningen innenfor disse studieretningene har mest gått på bekostning av elevtallet i studieretning for allmenne, økonomiske og administrative fag. I samme periode gikk elevtallet på denne studieretningen ned med 7 000 elever og med over 900 lærlinger.

Lærlinger

Når det gjelder lærlings situasjonen, viser tall for 2002 at antall lærlinger har vært ganske stabilt de siste to årene. Etter Reform 94 var det en markant økning i tallet på lærlinger, med en topp i 1998 med 32 000 lærlinger. Fra 1998 til 2000 er det imidlertid registrert en nedgang på 2 500 lærlinger, men siden 2000 har tallet på lærlinger ligget på 29 000-30 000 personer.

Figur 18. Andel innvandrere i videregående opplæring¹, 1992-2002. Prosent

¹ Elever under opplæringsloven. I tillegg er elever i teknisk fagskole inkludert.

Kilde: Utdanningsstatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB).

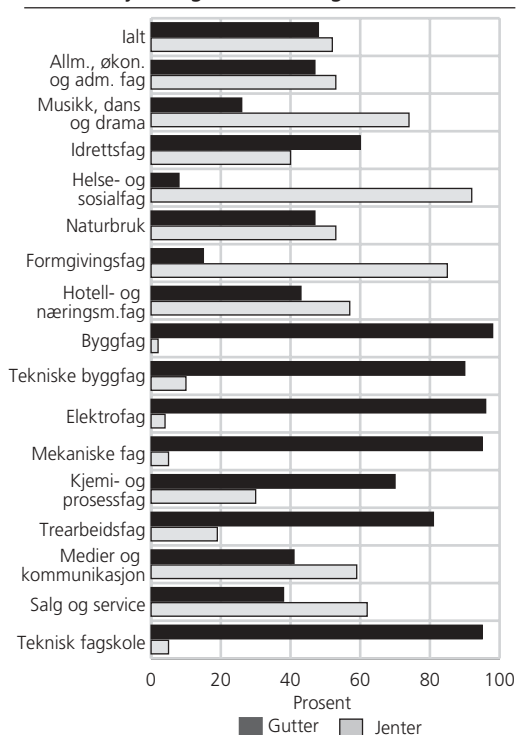
Innvandringsbakgrunn

Litt over 6 prosent av elevene i videregående opplæring hadde innvandringsbakgrunn i 2002 (figur 18). Dette utgjorde om lag 14 000 elever. Innvandrere er her definert som førstegenerasjonsinnvandrere og personer som er født i Norge med to utenlandske foreldre. Det har vært en økning på 3 prosentpoeng fra 1992 til 2002. Dersom en ser på utdanningsvalg, var det størst andel innvandrere på de allmennfaglige studieretningene med 7 prosent i 2002. På de yrkesfaglige studieretningene er andelen 6 prosent og blant lærlingene lavest andel med bare 4 prosent.

Kjønnsforskjeller

Det har tradisjonelt vært store kjønnsforskjeller i valg av studieretning. Spesielt innenfor de yrkesfaglige studieretningene har det vært et kjønnssegregert utdanningsvalg. En finner ingen endring på dette forholdet.

Figurene 19 og 20 viser kjønnsfordelingen for henholdsvis elever i videregående opplæring og lærlinger for ulike studieretninger i 2002. Guttene søker seg til de tradisjonelt mannsdominerte yrkesfaglige

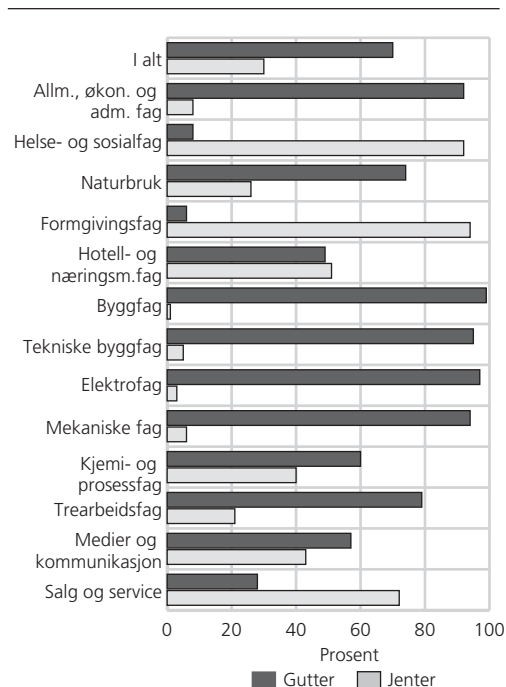
Figur 19. Elever¹ i videregående opplæring, etter kjønn og studieretning, 2002. Prosent

¹ Omfatter elever under opplæringsloven. I tillegg er teknisk fagskole inkludert.

Kilde: Utdanningsstatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB).

studieretningene. Innenfor byggfag var det tilnærmet 100 prosent gutter i 2002, mens færre enn en av ti gutter i videregående opplæring var elev på studieretning for helse- og sosialfag. Dette gjenspeiler seg også blant lærlingene innenfor dette faget. Den nye studieretningen salg og service var også populær blant jentene. I 2002 var 62 prosent av elevene og 73 prosent av lærlingene jenter.

Innføringen av Reform 94 førte til store strukturelle endringer i videregående opplæring. Dette gjør det vanskelig å sammenligne elevtallene på de ulike studieretningene før og etter 1994 og i overgangsperioden mellom gammel og ny struktur.

Figur 20. Lærlinger i videregående opplæring, etter kjønn og studieretning, 2002. Prosent

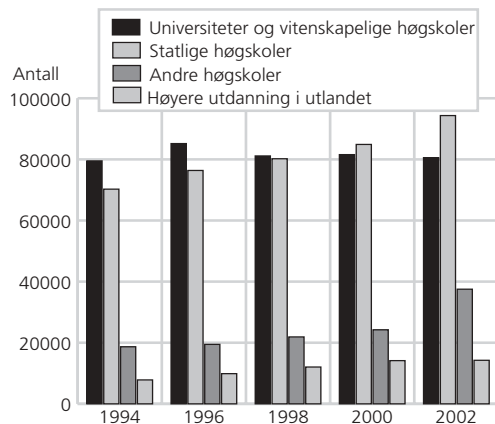
Kilde: Utdanningsstatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB).

Artikkelen "Et kjønnsdelt utdanningssystem" (Arnesen/Støren) drøfter mer inngående kjønnssegregering i utdanning og utviklingen før og etter Reform 94.

Høyere utdanning

Flest kvinner i høyere utdanning

Høsten 2002 var det registrert 227 000 studenter i høyere utdanning. Høyere utdanning er her studenter ved universiteter og høyskoler. Dette er 50 000 flere enn i 1994. Denne økningen utgjorde hele 29 prosent. Utviklingen har imidlertid vært forskjellig for høyskolene og for universitetene og de vitenskapelige høyskolene (figur 21). Antall studenter ved høyskolene har økt jevnt hvert år de siste ti årene. Studenttallet ved universitetene og de vitenskapelige høyskolene hadde

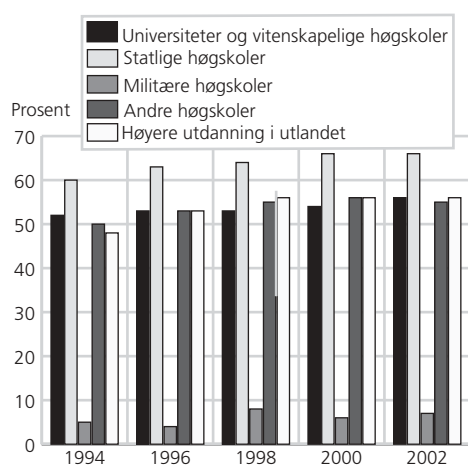
Figur 21. Studenter i høyere utdanning¹, etter institusjonstype. 1994-2002

¹ Militære høyskoler er inkludert i Andre høyskoler.
Kilde: Utdanningsstatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB).

også en økning først på 1990-tallet, men har så holdt seg ganske stabilt på 81 000 studenter de siste fire-fem årene.

Studenttallet ved de statlige høyskolene økte mest i perioden 1994-2002 med 24 000 studenter og utgjør nå 94 000 studenter (før 1994 skilte en ikke mellom de ulike høyskolene). Andre høyskoler hadde også en økning i antall studenter i dette tidsrommet. Andre høyskoler omfatter blant annet kunsthøyskolene, politihøyskolene, Handelshøyskolen BI og andre private høyskoler, og har til sammen et studenttall i 2002 på nær 37 000. Studenter ved Handelshøyskolen BI utgjør den største andelen av disse. Den store økningen i studenter de siste to årene skyldes i hovedsak at bedriftskursene ved BI er tatt med i statistikken fra og med 2002. I noen av figurene er også militære høyskoler tatt med under andre høyskoler.

Mange studenter velger å ta høyere utdanning i utlandet. Antall utenlandsstudenter har nesten fordoblet seg fra 1994 til 2002 og var i 2002 over 14 000.

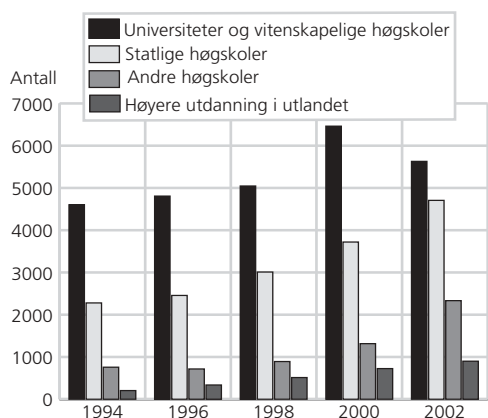
Figur 22. Andel kvinner i høyere utdanning, etter institusjonstype. 1994-2002. Prosent

Kilde: Utdanningsstatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB).

Veksten i utdanningssystemet beskrives og drøftes mer inngående i Aamodt/Stølen sin artikkel.

Kvinnene er i flertall i høyere utdanning. I 2002 var 60 prosent av studentene kvinner. Andelen kvinnelige studenter har økt med 5 prosentpoeng siden 1994. Kvinneandelen var høyest ved de statlige høyskolene. I 2002 var to av tre studenter ved disse institusjonene kvinner (figur 22). Universiteter og vitenskapelige høyskoler hadde en kvinneandel på 56 prosent samme høst. Kvinners og menns utdanningsvalg blir beskrevet mer inngående i artikkelen "Et kjønnsdelt utdanningssystem" (Arnesen/Støren).

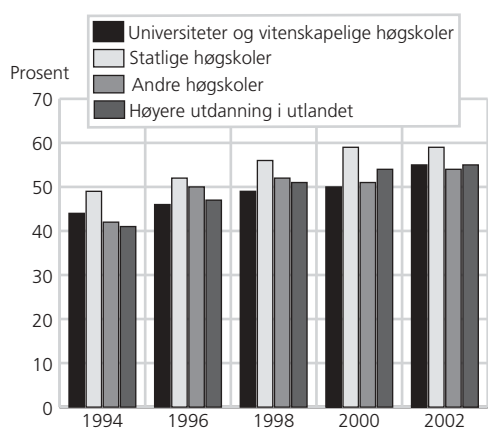
Antall studenter med innvandringsbakgrunn øker (førstegenerasjonsinnvandrere og personer født i Norge med to utenlandske foreldre). Fra 1994 til 2002 økte antall studenter i denne gruppen av befolkningen fra 8 000 til nesten 14 000, en økning på hele 74 prosent. 5 600 personer med innvandrerbakgrunn studerte ved universiteter og vitenskapelige

Figur 23. Innvandrere i høyere utdanning¹, etter institusjonstype. 1994-2002

¹ Militære høyskoler er inkludert i Andre høyskoler.
Kilde: Utdanningsstatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB).

høyskoler i 2002, mens 4 700 var studenter ved statlige høyskoler (figur 23).

Kvinner med innvandringsbakgrunn tar, i likhet med andre kvinner i befolkningen, høyere utdanning i større grad enn menn. Kvinneandelen blant disse studentene var noe lavere enn for alle studentene totalt, 56 mot 60 prosent i 2002. Figur 24 viser

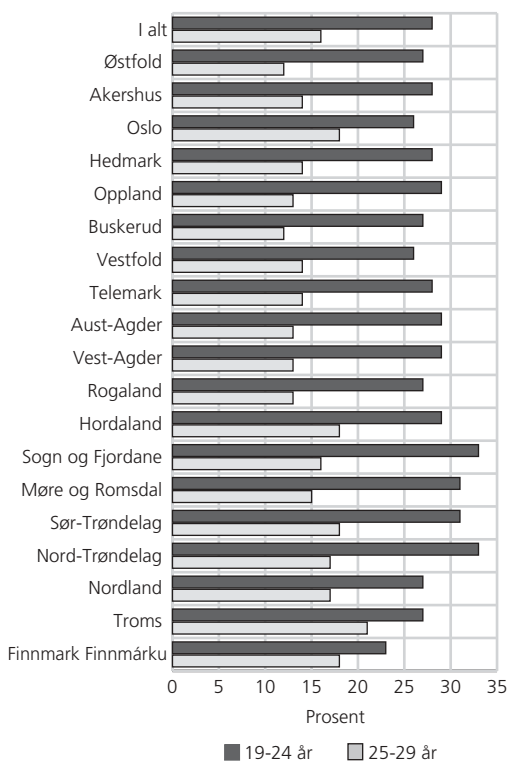
Figur 24. Innvandrere i høyere utdanning. Andel kvinner, etter institusjonstype. 1994-2002. Prosent

Kilde: Utdanningsstatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB).

utviklingen for årene 1994 til 2002 etter institusjonstype. Andelen kvinner har økt mest blant utenlandsstudentene de siste åtte årene, med 14 prosentpoeng. I 2002 var kvinneandelen høyest ved de statlige høyskolene med 60 prosent.

Regionale forskjeller

Figur 25 viser studenter i høyere utdanning etter alder og bostedsfylke, som andel av befolkningen i samme aldersgruppe. Høsten 2002 var 28 prosent av alle 19-24-åringene i høyere utdanning. For aldersgruppen 25-29 år var andelen 16 prosent. Det er regionale forskjeller. Nærhet til studiestedet og tilgangen på arbeid er faktorer som påvirker andelen i høyere utdanning. Fylkesfordelingen

Figur 25. Studenter i høyere utdanning, etter alder og bostedsfylke. 2002. Prosent

Kilde: Utdanningsstatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB).

viser at Nord-Trøndelag og Sogn og Fjordane var fylkene med høyest andel 19-24-åring i høyere utdanning, med 33 prosent. I Oslo var mer enn hver fjerde 19-24-åring i høyere utdanning samme året. 21 prosent av 25-29-åringene i Troms var i høyere utdanning høsten 2002, mens tilsvarende andel i Buskerud og Østfold var 9 prosentpoeng lavere.

Resultater

Avsluttet videregående opplæring

Elever i videregående opplæring, etter kurstrinn, studieretning og utfall

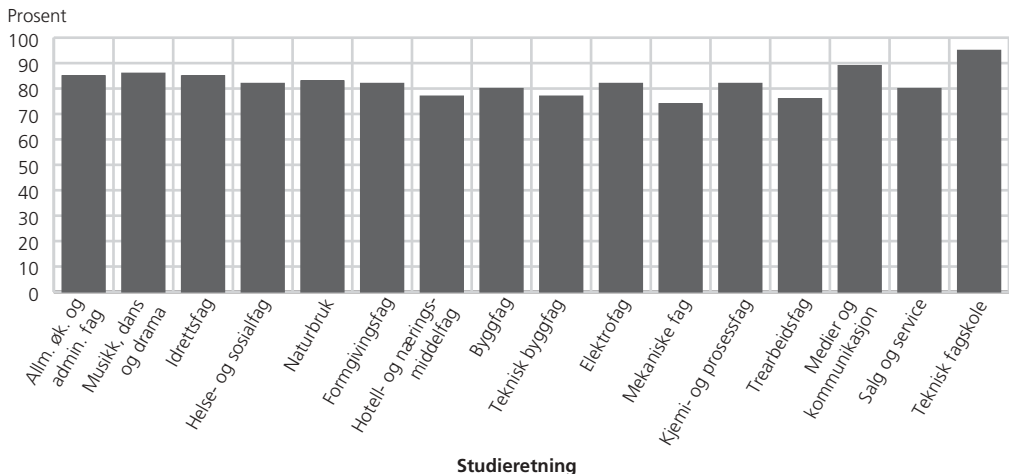
SSBs statistikk for elever som avsluttet videregående opplæring skoleåret 2001/02, viser at i alt 83 prosent av elevene besto årskurset. De resterende 17 prosent omfatter elever som ikke har bestått, mangler vitnemål/årskursbevis, har annen vurdering, har sluttet i løpet av skoleåret eller har alternativ VKII. Elever i videregående opplæring omfatter her elever under opplæringsloven og elever i teknisk fagskole. Figur 26 viser elever

som besto eksamen, etter studieretning. Teknisk fagskole har den høyeste beståttprosenten med 95. Av elevene under opplæringsloven, oppnådde elevene for studieretning for medier og kommunikasjon best resultat. 89 prosent av elevene på denne studieretningen besto eksamen i 2002. Svakest resultat oppnådde elevene i studieretning for mekaniske fag, med 74 prosent bestått.

Dersom en ser på resultatene for de ulike kurstrinnene (figur 27), får en følgende fordeling: 83 prosent av elevene på grunnkurs (GK), 87 prosent av elevene på videregående kurs I (VKI), 79 prosent på videregående kurs II (VKII) og 95 prosent innenfor "annen utdanning" (AVG), besto eksamen. "Annen utdanning" omfatter allmennfaglig påbygging og teknisk fagskole.

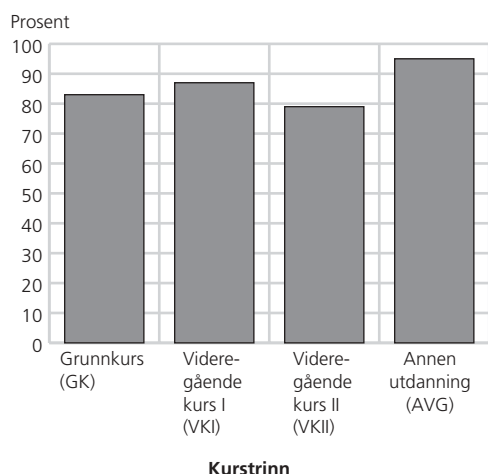
Læringssenteret har offentliggjort karakterstatistikk for grunnskolen og videregående opplæring. I "Tilstandsrapport for utdanningssektoren 2002" presenteres læringsresultater for hele det 13-årige

Figur 26. Andel elever i videregående opplæring som besto eksamen, etter studieretning. Skoleåret 2001/02. Prosent

Kilde: Utdanningsstatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB).

Figur 27. Andel elever i videregående opplæring som besto eksamen, etter kurstrinn. Skoleåret 2001/02. Prosent

Kilde: Utdanningsstatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB).

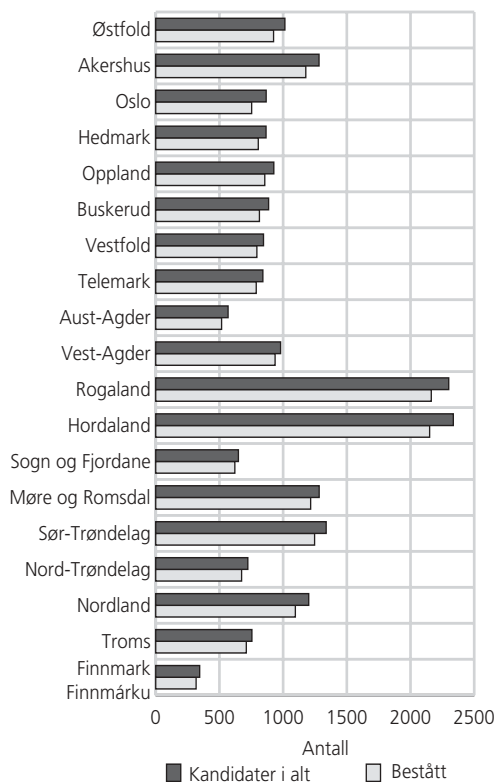
løpet i grunnopplæringen. Resultatene viser blant annet at jenter presterer bedre enn gutter i de fleste fag både i grunnskolen og videregående opplæring. I tillegg kommer det klart frem at elevenes sosiale bakgrunn, som for eksempel foreldrenes utdanningsnivå, har betydning for elevenes resultater.

I "Familiebakgrunn, oppvekstmiljø og utdanningskarrierer" (Raaum) drøftes hvorvidt barn av ressurssterke foreldre, enten i form av utdanning eller økonomi, lykkes bedre enn barn fra familier med mindre ressurser.

Lærlinger med bestått fagprøve

Tall for 2002 viser at det var 20 000 kandidater som gikk opp til fagprøve i tidsrommet 1. oktober 2001 til 30. september 2002. I gjennomsnitt fikk 93 prosent av de som gikk opp til fagprøve bestått. 35 prosent av disse var kvinner, og det var ingen forskjell mellom kvinner og menn når det gjaldt resultat. Rogaland var det fylket med flest kandidater som

Figur 28. Kandidater som besto en fagprøve, etter bostedsfylke. Skoleåret 2001/02

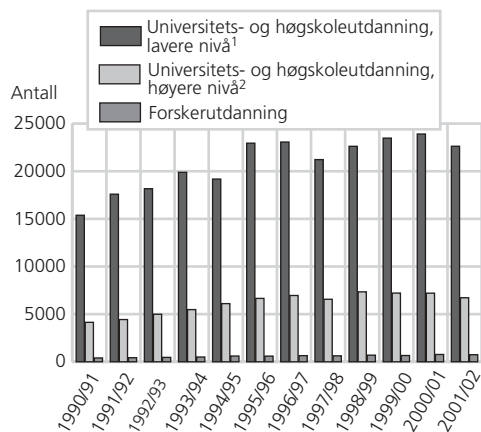

Kilde: Utdanningsstatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB).

besto en fagprøve i samme tidsrom, med om lag 2 200 kandidater. Finnmark hadde færrest kandidater med bare noe over 300 (figur 28).

Høyere utdanning

Fullførte universitets- og høyskoleutdanninger mer enn fordoblet på ti år. I studieåret 2001/02 ble det uteksaminert 30 000 studenter i høyere utdanning. Av disse var 22 600 utdanninger på lavere nivå, 6 700 på høyere nivå og noe over 700 var forskerutdanninger (figur 29). Utdanninger på lavere nivå har en varighet til og med fire år og omfatter blant

Figur 29. Fullførte universitets- og høgskoleutdanninger. 1990/91-2001/02

¹ Lavere grad/"Bachelor".

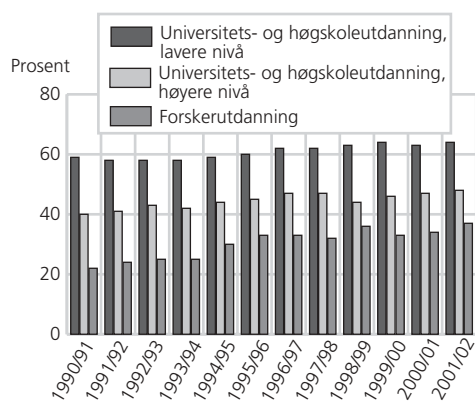
² Høyere grad/"Master".

Kilde: Utdanningsstatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB).

annet førskolelærer- og allmennlærerutdanninger, ingeniør- og sykepleierutdanninger. Utdanninger på høyere nivå har en varighet på mer enn fire år og omfatter blant annet ulike hovedfagstudier og sivilingeniørutdanninger.

Det har vært en sterk økning i antall fullførte universitets- og høgskoleutdanninger på 1990-tallet. I studieåret 1990/91 ble det uteksaminert til sammen 20 000 studenter. Selv om det er registrert en nedgang på 800 i antall fullførte universitets- og høgskoleutdanninger fra 2001 til 2002, er økningen fra 1990/91 til 2001/02 på hele 50 prosent. Her er antall gjennomførte avsluttende eksamener tatt med, og samme person kan ha gjennomført flere utdanninger.

Kvinnene har vært i flertall blant kandidatene i universitets- og høgskoleutdanninger på hele 1990-tallet, og det har vært en gradvis økning. Dette har selvsagt sammenheng med kvinneandelen i studentmassen. 60 prosent av de som ble uteksaminert ved norske universiteter og

Figur 30. Fullførte universitets- og høgskoleutdanninger. Andel kvinner. 1990/91-2001/02. Prosent

Kilde: Utdanningsstatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB).

høgskoler i studieåret 2001/02, var kvinner. Kvinneandelen var høyest på studier på lavere nivå, med 64 prosent (figur 30). Mannlige kandidater var i overvekt på høyere nivå og forskerutdanninger, med en andel på henholdsvis 52 og 63 prosent. Men også her synes kvinnene å være i ferd med å ta igjen mennene.

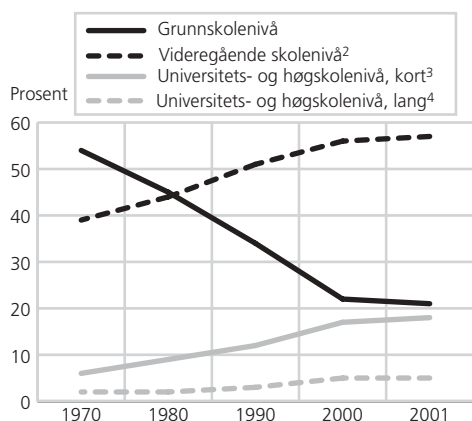
Kvinneandelen for universitets- og høgskoleutdanninger på høyere nivå har økt fra 40 til 48 prosent og for forskerutdanninger fra 22 til 37 prosent fra 1990/91 til 2001/02 – siste året med 3 prosentpoeng.

Utdanningsnivå

Høyere utdanningsnivå

Befolkningens utdanningsnivå har endret seg mye de siste 30 årene. I 1970 var det bare 7 prosent av befolkningen på 16 år og eldre som hadde en universitets- eller høgskoleutdanning. I 2001 hadde mer enn hver femte innbygger i denne aldersgruppen høyere utdanning. 57 prosent hadde videregående utdanning som sin

Figur 31. Personer 16 år og over, etter høyeste fullførte utdanning. 1970-2001. Prosent¹

¹ Ikke medregnet personer med uoppgitt eller ingen fullført utdanning.

² Inkludert nivået "Påbygging til videregående utdanning" som omfatter utdanninger som bygger på videregående skole, men som ikke er godkjent som høyere utdanning.

³ Universitets- og høgsolenivå, kort, omfatter høyere utdanning t.o.m. 4 år.

⁴ Universitets- og høgsolenivå, lang, omfatter utdanninger på mer enn 4 år, samt forskerutdanning.

Kilde: Utdanningsstatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB).

høyeste fullførte utdanning og 21 prosent bare grunnskoleutdanning. Andelen innbyggere med bare grunnskoleutdanning har sunket med 32 prosentpoeng siden 1970, rundt 10 prosentpoeng for hvert tiår. I samme tidsrommet har andelen personer med videregående utdanning som sin høyeste fullførte utdanning økt med 17 prosentpoeng.

Figur 31 viser høyeste fullførte utdanning for personer over 16 år for årene 1970 til 2001. Personer med uoppgitt eller ingen fullført utdanning er ikke medregnet. Under videregående skolenivå er nivået "påbygging til videregående utdanning", som omfatter utdanninger som bygger på videregående skole, men som ikke er godkjent som høyere utdanning, inkludert.

Oslo er fylket med høyeste utdanningsnivå. I 2001 hadde 37 prosent av befolkning

gen over 16 år fullført utdanning på universitets- og høgsolenivå. Det er imidlertid viktig å påpeke at Oslo (og Akershus) også har den høyeste andelen med uoppgitt og ingen fullført utdanning, og at disse tallene ikke er inkludert i denne beregningen. Nordland, Hedmark og Oppland er fylkene med lavest andel innbyggere med høyere utdanning, alle med om lag 17 prosent. Den høyeste andelen personer med bare grunnskole finner vi i fylkene Finnmark og Hedmark, med en andel på 28 prosent.

Referanser

Læringscenteret (2002): "Tilstandsrapport for utdanningssektoren 2002".

Utdannings- og forskningsdepartementet (2003): "Stortingsmelding nr. 33 (2002-2003) Om ressursituasjonen i grunnopplæringen m.m."

Mona Raabe
Rådgiver
Statistisk sentralbyrå
E-post: mona.raabe@ssb.no